

УДК 711

М. Г. Коваленко,

*аспірант кафедри міського господарства**Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПРОБЛЕМИ НОРМУВАННЯ І РОЗМІЩЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ

Анотація: розглянуті основні види систем зелених насаджень міста, нормативні показники розміщення і площі елементів озеленення та здійснено їх порівняння на прикладі деяких країн світу. Розкрито проблематику невідповідності нормативних показників.

Ключові слова: система озеленення, радіус обслуговування, доступність до елементів озеленення.

Відомо, що зелені насадження, органічно включені у композицію забудови, покращують структурно-планувальні і архітектурно-художні привабливості міста, допомагають створити виразний об'ємно-просторовий вигляд міста, мальовничий силует.

Система озеленення міста – це сукупність всіх збережених та знову створюваних внутрішньоміських і заміських відкритих просторів у їх архітектурно-планувальній і композиційній єдності, що забезпечує соціально-функціональні потреби населення [1]. В залежності від містобудівних і природних умов система озеленення міста може бути у вигляді: рівномірно розкиданих по території міста зелених «плям»; декількох крупних зелених масивів – клинів, що проникають у центр міста; водно-зеленого діаметру (системи парків, бульварів, відкритих просторів вздовж заплави ріки, що перетинає місто); однієї або декількох смуг зелених насаджень, що простягаються вздовж забудови, радіально-кільцева система, комбінована, компактна центрична система, дисперсна та з кільцевим розміщенням зелених насаджень тощо. В теорії і практиці містобудування сформувався поняття функціонально-планувальної структури міста як поєднання наступних основних функціональних зон – сельбищної, промислово-виробничої, ландшафтно-рекреаційної та транспортної, яка їх об'єднує [3]. Зелені насадження входять до кожної із цих зон. Функціональне зонування міста застосовують для раціонального розміщення на вибраній території елементів певного призначення, що складає єдиний планувальний комплекс міста. Від функціонального зонування території міста і основних напрямків його розвитку залежить формування неперервної системи озелених територій, що забезпечують органічне включення зелених насаджень в архітектурно-

планувальну структуру міст.

Необхідність максимального наближення місць масового відпочинку до населення з урахуванням соціальних, демографічних, планувальних і інших чинників сприяла розробці норм радіусів пішохідної і транспортної доступності елементів системи зелених насаджень міста. Озеленені території повинні забезпечувати нормальне функціонування ландшафтно-рекреаційних об'єктів. Тому, було створено нормативні показники розміщення і мінімальної площі створених озелених територій загального користування [1] (табл. 1):

Таблиця 1

<i>Об'єкти</i>	<i>Мінімальна площа, га</i>	<i>Розміщення об'єктів</i>	<i>Середній радіус доступності, км</i>	<i>Максимальні витрати на доступність, хв</i>
Загальноміські парки культури і відпочинку	15	у сельбищній зоні міста	5	20 (на транспорті)
Парки планувальних районів	10	у межах планувального району	2	10 (на транспорті)
Спеціалізовані парки	3	у сельбищній зоні і на прилеглий території	не нормується	не нормується
Сади житлових районів	3	у житловому районі	1,5	30 (на транспорті)
Сади міжквартальні	1	у мікрорайоні, групі кварталів	0,5	15-20 (пішки)
Спеціалізовані сади	1	у сельбищній зоні	не нормується	5-7 (пішки)
Сквери	0,2	на міських площах, у відступах від забудови	не нормується	не нормується
Бульвари	ширина не менше 18 м	на пішохідних вулицях і набережних	не нормується	не нормується
Лісопарки	50	суміжно із сельбищною зоною	5-7	30 (на транспорті)

В різних країнах і для різних містобудівних умов були напрацьовані відповідні норми, дотримання яких стало обов'язковим в містобудівній практиці. Тому доцільним є порівняння нормативних вимог щодо проектування основних структурних елементів системи зелених насаджень у містах різних країн світу. Отже, досвід деяких країн світу дозволяє порівняти критерії нормативних показників розміщення елементів системи озеленення міст, таких як:

- норма озеленення на 1 людину ($m^2/люд.$);
- мінімальна площа (га);
- радіус обслуговування (км);
- максимальні витрати часу на доступність (хв).

Для порівняння прийнято такі елементи системи озеленення, як загальноміський парк, районний парк та мікрорайонні сади. Як здійснюється варіація вищезгаданих нормативних показників різних країн світу показано на наступних діаграмах (рис. 1, рис. 2, рис. 3).

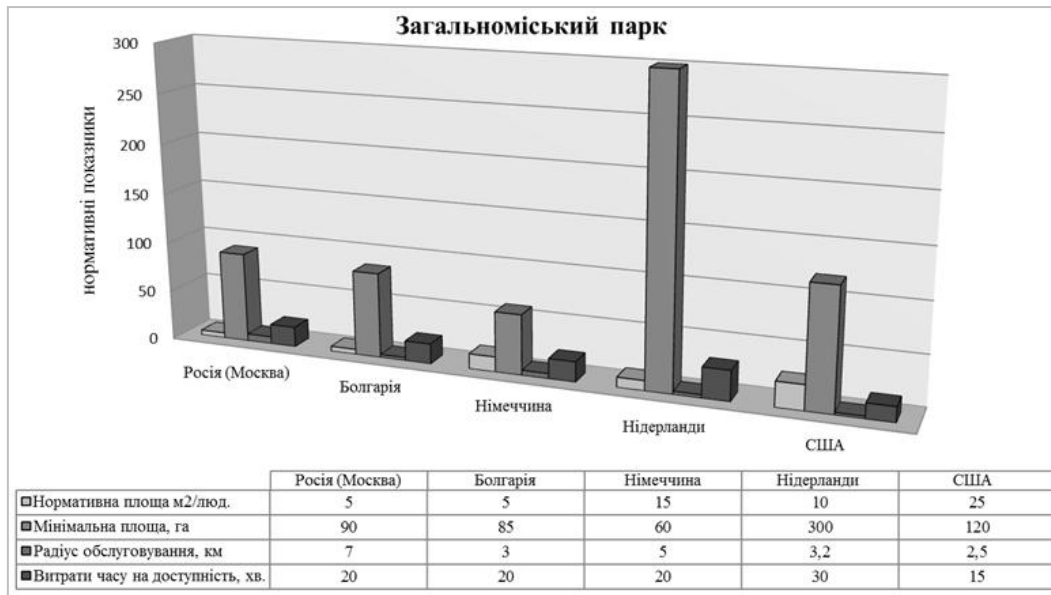

Рис. 1 Нормативні показники загальноміського парку

Із діаграми (рис. 1) спостерігається, що найвищий показник нормативної площі на 1 люд. має США ($25 \text{ м}^2/\text{люд.}$) та найменший радіус обслуговування, що, у свою чергу, сприяє мінімальним витратам часу на доступність до елементів озеленення. Менший показник мають Росія та Болгарія ($5 \text{ м}^2/\text{люд.}$), та Росія має значний радіус обслуговування (7км), що збільшує витрати часу населення на доступність.

Діаграма на рис. 2 показує, що мінімальний показник норми озеленення на 1 жителя серед інших країн світу має Росія ($2,5 \text{ м}^2/\text{люд.}$), найбільший – такі країни, як Німеччина, Угорщина та Польща ($10 \text{ м}^2/\text{люд.}$) та максимальний – Великобританія ($15 \text{ м}^2/\text{люд.}$). Мінімальна площа районного парку усіх країн коливається у межах від 10 до 60 га, радіус обслуговування – від 1,6 до 3 км, а от максимальні витрати часу на доступність мають Нідерланди та Польща (близько 30 хв), менші витрати – Німеччина та Великобританія (15 хв).

Із наступної діаграми (рис. 3) видно, що найбільший показник норми озеленення на одного жителя має США ($8 \text{ м}^2/\text{люд.}$) та найменший радіус доступності до мікрорайонних садів (0,4 км). Найменший показник норми озеленення на людину має Болгарія ($3 \text{ м}^2/\text{люд.}$) та радіус доступності 0,5 км. Що стосується таких країн, як Росія, Німеччина та Нідерланди, їх нормативний показник озеленення на одного жителя коливається в межах від $3,5$ до $5 \text{ м}^2/\text{люд.}$

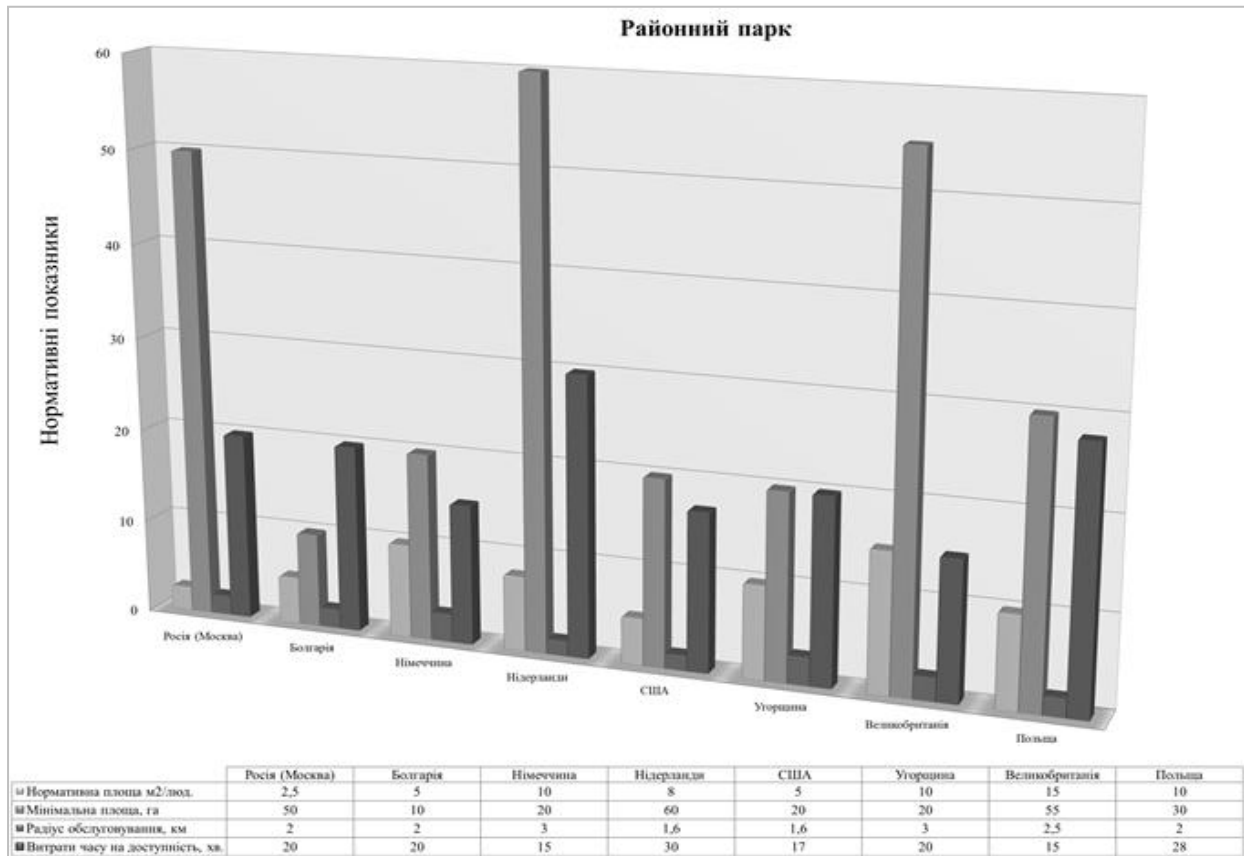

Рис. 2 Нормативні показники районного парку

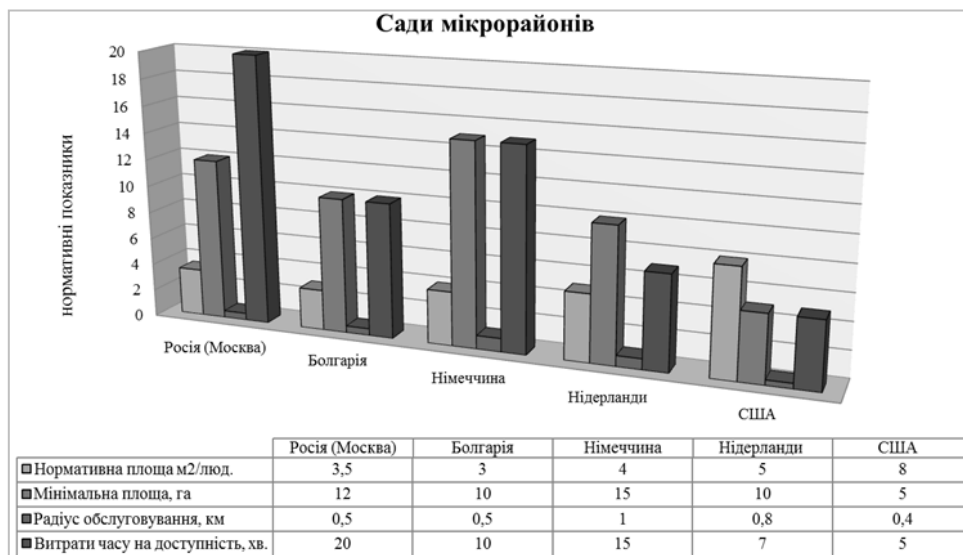

Рис. 3 Нормативні показники садів мікрорайону

Розвиток елементів озеленення незалежно від їх розміру та нормування зелених насаджень являється головним завданням сучасного містобудування.

Проблема заключається в тому, що нормується лише площа зелених насаджень, а не фактично як ці зелені насадження розміщуються в плані. Проблемою вважається й, безумовно, невідповідність нормативних показників

розміщення елементів системи озеленення міст, які залежать від такого критерію, як контактність, який зумовлюється розміщенням елементу озеленення у планувальній структурі міста, будучи оточеним житловою чи громадською забудовою тощо. Це, у свою чергу, призводить до визначення поняття доступності, яке полягає у обслуговуванні елементів озеленення в межах пішохідної чи транспортної доступності, а також близькість чи віддаленість до зупинок громадського транспорту, житлової забудови, громадської забудови, місць прикладення праці, та об'єктів культурно-побутового обслуговування населення.

Шляхом вирішення даної проблематики було б створення системи невеликих за розміром елементів системи зелених насаджень: парків, скверів, садів тощо, які обслуговуватимуть групу кварталів або ж мікрорайон. Також матимуть високий ступінь благоустрою, достатній радіус обслуговування та площу, належне розміщення; відповідатимуть допустимому рівню екологічності та високому показнику привабливості.

Література:

5. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / Под ред. И.Д. Родичкина. – К.: Будивельник, 1990. – 336 с.
6. Горохов В.А. Городское зеленое строительство: Учеб. пособие для вузов.— М.: Стройиздат, 1991. - 416 с.
7. Плешкановська А.М., Усова О.С. Деякі питання зеленого будівництва в сучасному місті // В зб.: «Сучасні проблеми архітектури та містобудування». Вип. 36. – К.: КНУБА, 2014. – С. 331-336.

Аннотация

В статье рассмотрены основные виды систем зеленых насаждений города, нормативные показатели размещения и площади элементов озеленения и осуществлено их сравнение на примере некоторых стран мира. Раскрыто проблематику несоответствия нормативных показателей.

Ключевые слова: система озеленения, радиус обслуживания, доступность к элементам озеленения.

Annotation

The article describes the main types of greening cities, standard rates placement and planting areas and greening elements and made comparison of the example of some countries. Disclosed issues non-compliance normative parameters.

Keywords: system of greening, radius service, accessibility to elements greening.